

CASTING, CZYLI JAK ZINTERPRETOWAĆ KATARZYNĘ KOZYRĘ?

Propozycje zajęć z wykorzystaniem filmów edukacyjnych o sztuce współczesnej, zrealizowanych w ramach projektu **zachęta tv**. Materiał zaproponowany w konspektach lekcji może być dowolnie modyfikowany przez nauczyciela w czasie jednej lub paru lekcji.

Film porusza wiele problemów, które mogą stanowić punkt wyjścia do rozważań. W niniejszym konspekcie proponujemy dwa przykłady lekcji, zachęcając równocześnie do wykorzystania projekcji według własnych pomysłów czy potrzeb związanych z programem nauczania.

Cele główne:

- prezentacja sylwetki jednej z najważniejszych współczesnych artystek polskich
- wyjaśnienie ważnych dla sztuki współczesnej terminów i problemów.

Metody pracy:

miniwykład, rozmowa dydaktyczna, metody aktywizujące (praca indywidualna oraz praca w grupach).

Bibliografia i materiały:

Katarzyna Kozyra. Casting, red. M. Sitkowska, H. Wróblewska, kat. wyst., Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2010 (nie jest to typowy katalog z krótkim tekstem kuratora i reprodukcjami obiektów, ale kompleksowa publikacja, w której można znaleźć autobiografię artystki, kalendarium, a także cytaty z prasy i książek, ukazujące historię kontrowersji toczących się wokół prac artystki)

A. Rottenberg, *Sztuka w Polsce 1945–2005*, Warszawa 2005

I. Kowalczyk, *Ciało i władza. Polska sztuka krytyczna lat 90.*, Warszawa 2002

słowniki pojęć plastycznych (np. *Słownik terminologiczny sztuk pięknych. Wydanie nowe*, Warszawa 1997; *Słownik sztuki XX wieku*, Warszawa 1998; M. Giżycki, *Słownik kierunków, ruchów i kluczowych pojęć sztuki drugiej połowy XX wieku*, Gdańsk 2002

J. Chrzanowska-Pieńkos, A. Pieńkos, *Leksykon sztuki polskiej XX wieku. Sztuki plastyczne*, Poznań 1996)

Encyklopedia powszechna.

Przed prezentacją filmu: Rozmowa z uczniami na temat ich wiedzy o twórczości Katarzyny Koziry:

Czy zetknęli się z jej pracami? Czy ktoś był na jej wystawie? Czy słyszano o niej? Jeśli pojawią się wypowiedzi o skandalach lub o kontrowersjach związanych z osobą artystki, warto po filmie odwołać się do nich i zastanowić się, czy projekcja zmieniła spojrzenie uczniów.

LEKCJA 1

TECHNIKI I DZIAŁANIA ARTYSTYCZNE KATARZYNY KOZYRY

(film może zostać wykorzystany na lekcjach wiedzy o kulturze i historii sztuki, przewidywany czas zajęć: jedna godzina lekcyjna)

1.

Prezentacja filmu: W trakcie oglądania filmu uczniowie są proszeni o wynotowanie wszystkich rodzajów działań artystycznych, jakie artystka podejmowała od najwcześniejszego do najnowszego projektu: rzeźba, fotografia, wideo, wideoinstalacja, performans, pełnometrażowy film fabularny. Po obejrzeniu filmu uczniowie wymieniają je i ustawiają w kolejności chronologicznej, dzięki czemu mogą prześledzić drogę rozwoju artystki.

2.

Katarzyna Kozyra stosuje techniki bardzo ważne i charakterystyczne dla sztuki XX i XXI wieku; w celu pogłębienia znajomości sztuki tego okresu istotne jest zapoznanie się z nimi.

Praca w grupach: uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy, każdej z nich przydziela się jeden termin: sztuka wideo, wideoinstalacja, performans, happening. Następnie proszeni są o przygotowanie na podstawie informacji zaczerpniętych z filmu oraz materiałów (słownik terminów plastycznych, encyklopedia, podręcznik) krótkich definicji. Grupy prezentują swoje działania, tak aby cała klasa zapoznała się z każdym z terminów. Szczególnie istotne jest rozróżnienie często mylonych terminów: performans i happening.

„Performance, performance art, pojęcie określające rodzaj działań efemerycznych wykonywanych przez artystów w obecności widzów. Częstym elementem p. są działania parateatr., przybierające formę zdarzeń o zaplanowanej strukturze i przebiegu czasowym. W odróżnieniu od happeningu artysta stosujący p. najczęściej nie dąży do włączenia do akcji widzów. Elementy p. są obecne w różnych nurtach sztuki nowocz., w futuryzmie, dadaizmie, surrealizmie. Świadomie stosowany jako środek wyrazu artyst. od pocz. lat 50.” [Słownik terminologiczny sztuk pięknych, Warszawa 2002, s. 307]

„Happening, powstała w latach 50. XX wieku forma działań teatralnych, oparta na prowokowaniu pewnych zdarzeń, w związku z tym nie stanowi inscenizacji tekstu dramatycznego. Nie ma opowiadać historii, zakłada spontaniczność i nieprzewidywalność. Może wykorzystywać rozmaite techniki, sztuki i realne otoczenie”. [Z. Grębecka, I. Kurz, M. Litwinowicz-Drożdźiel, P. Rodak, *Człowiek w kulturze. Podręcznik do wiedzy o kulturze*, Warszawa 2006, s. 230]

3.
W formie rozmowy dydaktycznej nauczyciel podsumowuje omawiane techniki. Wspólnie z uczniami rozważa możliwości, jakie dają artystom nowe media. Uczniowie zastanawiają się nad odbiorem sztuki wideo i wideoinstalacji — czy jest dla nich bardziej zrozumiała, gdyż podąża za rozwojem technicznym? Czy jednak silne zakorzenienie w tradycji sprawia, że łatwiej obcuje im się z obrazem i rzeźbą?

4.
Praca domowa: uczniowie odpowiadają na pytanie, wykorzystując w krótkim tekście wnioski z dyskusji na lekcji, dlaczego Katarzyna Kozyra wybiera takie właśnie metody i jaki mają one wpływ na poruszaną przez artystkę tematykę.

LEKCJA 2:

PROBLEMATYKA CIAŁA W SZTUCE KATARZYNY KOZYRY

(prezentacja może zostać wykorzystana na lekcjach wiedzy o kulturze i historii sztuki; przewidywany czas zajęć: jedna godzina lekcyjna. Film ten, wraz z filmem *Zbigniew Libera. Prace 1982–2008, czyli jak się nie zgubić na wystawie?*, może złożyć się również na ścieżkę dydaktyczną poświęconą zagadnieniu ciała w sztuce krytycznej).

1.
Postrzeganie ciała i ustalone kanony zmieniały się diametralnie na przestrzeni dziejów. Uczniowie w kilkusobowych grupach, na podstawie reprodukcji z podręczników lub albumów, przygotowują prezentacje na temat zmieniających się kanonów piękna. Próbuje odpowiedzieć na pytanie, co kształtuje idealny obraz i skąd biorą się zmiany (wpływ znanych, poważanych, podziwianych osobistości, a w dzisiejszych czasach idoli).

2.
Nauczyciel zwraca uwagę na zaznaczony w filmie problem współczesnego postrzegania ciała, kreowanego przede wszystkim przez media. Warto zaprosić uczniów do dyskusji nad problemami i zagrożeniami, jakie niesie tak silnie zarysowany w dzisiejszych czasach „typ idealny”. Można też porozmawiać o tym, jak często ciało jest tematem współczesnych dzieł sztuki (szczególnie nurtu sztuki krytycznej) i wspólnie z uczniami zastanowić się, z czego to wynika.

3.
Praca indywidualna: po przeprowadzonej dyskusji uczniowie piszą recenzję pracy *Łażnia* Katarzyny Kozyry. Czy ukazywanie przez artystkę starych lub brzydkich ciał ma tylko wywołać skandal, ośmieszać? Czy też może Kozyrą kierowały jakieś głębsze powody? Czy praca ta może skłaniać widzów do zastanowienia się nad problemem narzuconych i wpajanych od dziecka, a jednocześnie niemożliwych do spełnienia ideałów?

Projekt zrealizowany przez Zachętę Narodową Galerię Sztuki i pleple.tv w ramach programu Akademia Orange

Fundacja
Orange

www.zacheta.art.pl www.edu.pleple.tv